

SZÉKELY HIRLAP.

Politikai és társadalmi lap s a „Jogász-Egylet“ közlönye.

Szerkesztői szállás:

Szent-Miklós-utca 791. sz. hová a lap szellemi részét
illető cikkek küldendők.

Kiadó-hivatal:

A ref. főtanoda könyvnyomdája, hova az előfizetési pen-
zek és reclamatiók küldendők.

Hirdetési díj: Egy háromszor hasábozott garmond sor
ára 6 kr: bélyegilleték minden hirdetés után külön 30 kr.

A hirdetési díjak előre fizetendők.

Hirdetéseket elfogad: helyben a kiadó-hivatal; Pesten:
Lang Leopold, Erzsébet tér, 9. sz.) Bécsben Haasenstein és Vogler
(Neu-Markt 14. sz.)

Megjelenik e lap

minden szerdán és szombaton egy egész iven.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Félévre 3 frt.

Negyedévre 1 „ 50 kr.

Előfizetési felhívás.

„Székely Hirlap“

politikai, társadalmi és a maros-vásárhelyi
„Jogász-Egylet“ közlönyére.

Előfizetési díj:

Apr.—decz. (9 óra) . . . 4 frt 50 kr.

Apr.—jun. (3 óra) . . . 1 frt 50 kr.

Az előfizetési pénzeket kérjük pos-
tautalvánnyal Maros-Vásárhelyre az ev. ref.
főtanodai könyvnyomdába, a „Székely
Hirlap“ kiadóhivatalának küldeni.

M.-Vásárhely, 1875. márcz. 24-én.

Az év legfontosabb eseményei közé számít
ő Felségének az osztrák császár és magyar király-
nak ápril. 1-től május 13-ig tartó utazása déli
tartományában, mely utazással egyszersmind az
olasz királynak 1873-ban tett látogatása Bécsben,
viszonoztatik Velenczében.

Ha figyelemre vesszük a feszült politikai
helyzetet, mi a római curia és berlini kabinet
közt és hasonlólag a római olasz kabinet és Bis-
márk közt — az ismeretes előzmények és a leendő
pápa-választásra vonatkozó, Berlinből megindított
alkudozások — valamint az olasz garancia törvény-
re vonatkozó követelések miatt előkészülőben van.

Ha tekintettel vagyunk a nevezett követelé-
sek természetére, melyek egyikében a megvá-
lasztandó pápa elismerése attól kívántatik függővé
tétetni, hahogy biztosítékot nyújt, hogy idegen
államok belső ügyeibe az eddigiekhez hasonló
pápai nyilatkozatokkal nem fog avatkozni, mási-
kában pedig a világi hatalomtól megfosztott, de
az olasz monarchia közé helyezett extrateritori-
alissá tett vatikánnak és inspiritualibus teljes füg-
getlensége megóvása mellett — szabadon mozgó
pápanak — úgy látszik a Sprée mellett hatásos-
nak bizonyult exkommunikacionális villámaint
nemzetközi uton óhajtaná, sőt követelné a vas
férfit megszüntetni és ártalmatlanná tenni; pom-
pás argumentumnak hozván föl: hozzád fohász-
kodom kedves szövetségesem, de anno Domini
1866., kinek annyi jó szolgálatot tettem, kinek
Velenczét megszerezte; hatalmam minden fegy-
verei elvesztették őket, a pápa palotájából
15 millió népet fánatizálja, a Jókai „Jövő
századunk“ regényéből ismeretes repülő hadser-

gek még nincsenek feltalálva, te pedig körül vet-
ted a pápát s palotáját úgy, hogy hozzá nem
juthatok; jer segíts, huzzál kordont a pápa körül,
hogy a vatikán mennykővei határainhoz el ne
jussanak, mert különben.....

Ha számba vesszük az olasz lapok kivétel
nélküli lelkesedését a felett, hogy a szavojai és
habsburgi — e század első felében kérlelhetet-
len ellenségeikül szembe állott két ház — a leg-
bensőbb szívéllyesség nyilvánulásaival szorít job-
bot és, hogy az észak német officziusok kaján
szemmel nézik ezt s különösen azt, hogy gróf
Andrási az egész 6 héti utazásából ő Felségének,
csakis a Velenczére terjedő időben veendő részt;
úgy elhisszük, hogy az ápr. 5. 6. és 7-iki napok,
melyeket az olasz királyság történelmi ünnepé-
nek jelez, talán üdvös politikai hatásnak is le-
endének.

Ha továbbá nem felejtkezünk meg arról is,
hogy az illyriai és dalmát partvidékek népei, kik-
nek vegyülete görög, olasz és szláv eredetű, már
rég sovárogya uralkodóját üdvözölhetni, és hogy
e népek az 1869-iki év óta, mióta Boche di Cat-
taroból származott felkelés oly szerencsés és bé-
kés kiegyenlítést nyert és a jelenlegi kormány
alatt mindinkább virul a befeljlődés, melynek még
egy életkérdéses feladata a Magyarországhoz va-
suti kapcsolat oldatlan volta, a király utjához re-
ményeket táplál.

Ha végig nézünk a király kísérete névsor-
rán és ott találkozunk Mondel tábornagy, Rodich
helytartótanácsos és Horst lajtántuli honvédelmi
miniszter neveivel, kinek mély tanulmányozásá-
nak szüleménye az osztrák-magyar monarchiának
új vérendszere és a honvédség felállítása, hisz-
szük, hogy ezen utazás egyszersmind megerősíté-
sére fog szolgálni azon kapcsolatoknak, melyek a ne-
vezett népeket az uralkodóhoz és az egységes
osztrák-magyar monarchiához fűzik.

Ha ugyanis még azt sem feledjük el, hogy
ő Felsége május 11. 12-én 30 óráig időzend Fiu-
méban, hová kormányunk tagjai közül is többen
megfognak jelenni, ez utazás politikai horderejét
méltán becsülhetjük nagyra, de várhatunk belfor-
galmunkra és így nemzetgazdaszatunk emelésére
nézve is sok oly intézkedéseket, melyeket más
uton évek hosszú sora alatt sem remélhattunk
volna, mert nem kell felejtenuünk, hogy ő Felsége
minden időben újabb és újabb jeleit adta buz-
galmainak, hogy népei viruló jóllét felé vezette-
senek; a suez csatorna megnyitására történt fá-
radságos utazása is azon célból volt megtéve,
hogy a keletindiai kereskedelemre mintegy utat mu-
tasson a nemzeteknek.

A Vilhelm-utczai körök lehangoltsága talá-
lékonyságánál fogva ezen politikai horderejű utra
— egy antidotummal kívánt felelni; a táviró
hozza, hogy az orosz czár és Vilmos császár má-
jus 18-án Emsbe találkozzanak.

Ez az Ems ma már nem bir többé olyan
jelentőséggel, mint hajdan, mert megtanultuk az
1859-ik évi a báró Hübnér új évi köszöntésére
adott feleletnek és sok más utánna következett
eseményeknek káros következményeiből a módját,
milyen villámhárítókat keljen alkalmazni a Jupi-
ter tonans és fulgurans ellenében. — Jó bel és
külpolitika a legbiztosabb delectum az állam-hajók
kormányzatára.

A szélsőbal álláspontja az országban.

Debreczenben, úgy látszik, készül a szélsőbalpárt bi-
zonyos akcióra, mely ha nem is egészen félelmetes, de
mindazonáltal lehet mondani: jól ki van számítva, s ha si-
kert nem fognak ezuttal aratni az igen tisztelt férfiak, azt in-
kább a polgárok kijózanulásának lehet köszönni, mint a neve-
zett párt tevékenységi hiányának, mert ezek az urak min-
den követ megmozgatnak a cél kivitelére.

Kossuth Lajostól ugyanis egy magán levél érkezett
a szélsőbalhoz, mely a legélesebb modorban elítéli Tisza
Kálmán fordulatát „czynikus“ czímmel és elvtársaihoz
fordulva, elvhűség és kitartásra buzdítja őket.

A vörös tollasok nagy zajt támasztva, Debreczen vá-
rossa képviselőjét és ujjabani jelöltjét saját tűzhelyén
kivánnák összetörni, szándékozván Kossuth Lajost ellen-
jelöltül felléptetni.

Ez egy újabb és kétségbeesett erőfeszítése annak
a folytonos olvadófélben lévő kis minoritásnak, mely egy
különböző Magyarországot életre valónak tart és a kon-
foederacio veszélyeinek tenné ki a magyar korona integ-
ritását.

Már az országházában észlelt támadásai a pártnak
is, kellő mértékben jellemzik a célba vett harcoknak
határait a küszöbön lévő választásoknál. Még ezen új
kormány, melynek tevékenysége a méltányos kíváncsalmak-
nak kivétel nélküli teljesítése mellett, még soha nem
hallott eredményeket mutatott már is fel, melynek inten-
tióiról és jó akaratról ma már senki sem kételkedik a
házában, még ez is naponta nagyobb és élesebb támadá-
soknak célpontja, ráolvastatnak a balközép férfira az
egyesülés előtti nyilatkozataik, melyek mostani állás-
pontjukkal ellentétben állanak; nincs ama férfiak keblé-
ben kegyelet a haza iránt, hogy a balközép áldozatát
kellő mértékben méltányolják, hanem csak egy cél le-
beg szemek előtt: elkedvetleníteni a hon munkáit,
hogy ismét előidéztessék azon zavar, a melyben oly jól
lehet halászni. A fegyverek választásában sem kényesek:
a pénzügyminiszter — Széll Kálmán — a márczius 19-ki
képviselőház ülésében még annak a brutál támadásnak
is ki volt téve, hogy a kormány és a pénzügyminiszter
eljárását becsületlen eljárásnak nevezték, mi Széll Kál-
mánt szónoki hévre is gyulasztá, úgy, hogy általános nagy
tetszésnyilvánítása között álcázta le a kötekedők, boj-
torjánkodók apró csoportját. Kimondotta, hogy a szélső-
balnak semmi sem lehet jó, a mi a házra nézve jó; ha
a közigazgatás minden ágazatának reformjával karöltve,
első sorban megtakarításokra, azután egyszersmind jöve-
delmek fokozására törekszik a kormány; ha a nagy kér-
déseket, melyek közgazdasági szempontból a hitelképes-
ség emelésére, az ország anyagi viszonyainak javítására,
az adóképeség fokozására szükségesek — rendre megoldani
akarja, akkor azt mondják: ez nem pénzügyi program.
Ha a választások előtt nem akarják az adót emelni, ak-
kor azt hangoztatják: ez nem becsületes eljárás.

Ez után így folytatja Széll Kálmán: Én becsület-
es eljárásnak tartom azt, ha egy kormány-elölépés meg-

mondja az országnak, hogy el akar követni egész erélyel, egész odaadással mindent arra nézve, hogy az ország kiadásai a kormányzás reformjával karöltve leszállítsassanak; másodsor mindent, hogy a létező törvények pontos és kéréllhetetlenül szigoru végrehajtása által az állam bevételei fokoztassanak; ha el akar követni mindent, hogy az adótételek emelése nélkül az adók arányosabb elosztása által a létező jövedelmiforrások czélszerűbb és teljesebb kihasználása által fokoztassanak az államjövödelmek; és ha végül a kormány elősorolja azon nagy mennyiségű kérdéseknek kilátásba helyezett megoldását s köztük a bank-kérdés megoldását, a hitelviszonyok rendezését, a vámszerződés revisióját, az államjavak eladását, a vasútak csoportosítását, a kétes adminisztratív politikának, az ország közgazdasági viszonyainak rendezését és emelését minden téren.

Ez, ugy hisszük, fináncziális program is.

Azok az urak a tulsó oldalon — úgymond Széll — némelyeket meghallgatnak, másokat pedig elhallgatnak csak hogy gyanusithassanak, pedig ő nyíltan így szólt az adóemelésről, hogy a mikor látni fogja a ház és az ország, hogy a megtakarítás terén egész erélylyel megindított reformok, a jövedelemforrások fokozása tekintéből megtett intézkedések kellő időben a kívánt eredményeket kilátásba nem helyezik, nem fog habozni a kormány az ország polgáraiba vetett bizalmánál fogva appellálni az ország áldozatkészségére.

Ős e szerint a nem becsületes szót magától és maguktól visszautasítja, és ezt teszi ma is, de tenni fogja 1876-ban is, a midőn előterjeszteni fogja azon gyökeres javaslatokat, melyek szükségesek lesznek az államháztartás rendezése czéljából.

Mi is osztozunk Széll Kálmán pénzügyminiszter nézeteiben, sőt tovább menyünk és belső meggyőződésünk hangján merjük elmondani, hogy a roszakaratú, vagy szerencsétlen politikusok zászlói alá sorakozni — hazafi bűn lenne, mely bizonyára ismét kiérdemelné azon csapásokat, melyek az 1848. és 1849-iki tévedéseink folytán vállainkra sulyosulának.

Azonban ma, midőn az ország rationabilis részére a helyzetnek, még azt is hozzá tehetjük, hogy: caveant consules, mert a kiknek vezéreik oly nyersséget tudnak ostentálni az országgyűlés termeiben, azokról honn, a tüzhelynél, még kevesebbet lehet feltenni.

A törvényhozótest ülései.

A képviselőház ülése.

A földadósabályozási törvényjavaslatra tett másodikbeni főrendiházi módosítás elfogadtatván, az közelebből törvényerejűvé váland, mikor is kellőleg meg fogjuk ismertetni olvasóinkkal.

Következett a bírósági végrehajtókra vonatkozó t. javaslat, melyben a kézbesítések és a végrehajtási költségek lettek szabályozva; amazok elvettétvén, utóbbiak leszállítatván.

Ezen t. javaslat elfogadása után következett a kézbesítő közegekre vonatkozó t. javaslat, mely szerint a helyhatóságok közegei lettek ugyan megbízva; de tekintettel a kézbesítésekkel járó nagy fontosságú következményekre, oly intézkedésekről tétetett gondoskodás, hogy a gyorsabb és pontosabb elintézés is elérjék.

Mind a három t. cikk harmadszori felolvasása és megszavazása után folytatott a honvédelmi minisztérium költségvetése.

Megszavaztatott a központi igazgatásra 301,860 frt, honvédségi intézetekre 169,355 frt; Csiki Sándor indítványa, hogy a 43-iki honvédrokkantok menházára 5000 frt szavaztassék évi szükségletül, a pénzügyi bizottsághoz útasított; ezután megszavaztatott ujjoneczozási költségekre 20,000 frt, honvédfőparancsnokságnak 45069 frt, kerületi parancsnokságoknak 220,000 frt, csapatok szükségletére 5,483,639 frt.

Irányi Dániel határozati javaslatára, miszerint útasítsassék a honvédelmi miniszter az 1868. 40. t. cikk 56. szakaszának teljesítése végett törvényjavaslatot benyújtani; Szende Béla honvédelmi miniszter kijelenti, hogy a nevezett szakaszban jelzett törvényjavaslat, mely szerint a teljesen, vagy ideiglenesen mentesültek a védkötelezettség alól, vagyonosságuk, vagy keresetképeségükhöz képest, a rokkant katonák eltartására katonasági díjt tartozván fizetni; e díj mennyisége és beszédese módja megállapítandó lesz — már készen van, minisztertanács eleibe fog terjesztetni és közelebből tárgyalhatja a ház.

Mire Irányi Dániel határozati javaslatát visszavén megszavaztatik a honv. miniszt. költségvetésének utolsó tétele: a rendkívüli szükségletre 4648 frt, egész összeg: 6,244,571 frt; 1,427,318 frttal kevesebb az az előtti előirányzatnál.

Következett a belügyminisztérium költségvetése tárgyalása.

Központi igazgatásra 334,779 frt szavaztatott meg, azonban Tisza kijelentése következtében, a személyi és dologi kiadások közti átruházási joggal.

Először pendített meg az átruházási jog és valóban egyike a legbolcsebb intézkedéseknek, miután ezen analógiának kapesában sok üdvös megtakarítások eszközölhetők.

Megszavaztatott az országos levéltár 16,000 frt, a megyék, kerületek közigazgatási költségeire 4,950,000 frt; kijelentvén a belügyminiszter, hogy ez évre nem lehet a megyei házi pénztárbólí fizetésekre reflectálni.

Tisza Kálmán e tételnél, a ház nagy meglepetésére, saját felelősségére előre is töröltt a bizottság ajánlatából 26,336 frtot.

Következett a főispánok szükségleteire az előirányzat tétele 251,885 frt.

Orbán Balázs, a főispáni intézménynek, mint czéltalan, pazarlásnak, bezűntetését indítványozza; mire a belügyminiszter kinyilatkoztatja, hogy egyszerre eltörölni ez intézményt nem akarja, de több törvényhatóságot egy főispán alá fog helyezni, miből nem következik a törv. hatóságok egyesítése, mert a megyék rendezése külön törvényhozás feladata lesz. A ház az összeget megszavazta.

Megszavaztattak azután betegápolási költségekre átruházási jog mellett 540,000 frt, himlőoltásra 500,50 járványok esetében 10000 frt, szülházi kiadásokra 20000 frt, lelenczek kiadására 55000 frt, tébolydai kiadásokra 310915 frt, közbiztonsági kiadásokra 150000 frt.

Következett az erdélyi csendőrségre előirányzott 386,000 frt.

Orbán Balázs felszólalása után a belügyminiszter határozottan kimondá, hogy a csendőrség tökéletesen és kizárólag a magyar kormány befolyása alá helyeztessék és a magyar állam eszméjét képviselje, nevében és öltözetében egyiránt. Végleg e csendőrséget csak úgy véli rendezhetőnek, ha a védtörvény némely §§-ai módosíthatnak — de ez hosszabb időt igényel — de addig is lehet ideiglenesen intézkedni, és reméli, hogy a magyar honvédelmi miniszterrel együttesen sikerülnie fog, hogy a csendőrség katonai szempontból a honvédelmi, egyebekben a belügyminisztértől függjön.

A ház erre megszavazta az előirányzott összeget: továbbá: toloneczkiadásokra 20,000 frt és életmentési díjakra 2000 frtot.

A nemzeti színház ügye hosszabb vitára nyújtott alkalmat, előirányoztatott fölsegéllésre 44000 frt, mely is elfogadtatott.

TÁRCZA.

Eusebius N° 101.

— Novellette. —

(Folytatása és vége.)

Ott állott a „Holdvilág“ szerkesztője teljes kicsinyiségében; szemei most is meghatározhatatlan irányban pislogtag s arcán olyan kifejezés ült, mely igen hasonlított a jóakaró, kedélyes mosolygáshoz. Megveregette a Pénzesi vállát s vidáman szólt:

— Soha se busulj barátom, épen egy unokahűg miatt.

— De ő igen jó nő volt! — sóhajtott Boldizsár.

— No, hát az unokahűg elhagyott, az semmit sem tesz; szerzesz magadnak feleséget, punktum!

— Tréfa beszéd! Bolondná tettetek.

— Hát ez bolondság? Mit? — kérdé a szerkesztő a mint egy jókora levelet elővont oldalzsebéből s majd kiűtötte vele Boldizsár ur szemét. Boldizsár pedig oda kapott a levélhez:

— Csakugyan megjött? Nekem van czimezve?

— Nem épen neked, hanem Eusebius nro 101-nek, — itt van, bontsd föl s repülj jövendőbelid karjaiba. Szerencsés kópé vagy te Bódi.

Pénzesi Bódi türelmetlenül, félig remegve, félig örvendő felbontotta a levelet s a mint az odamellékelt fotografia szemébe tünt, meglepetésében elkiáltotta magát; azután a levelet hirtelen átfutotta s ügyet sem vetve szerkesztő barátjára, gyors léptekkel indult — a kis szerkesztő hite szerint — jövendőbelijének tárt karjaiba.

Pénzesi gyorsan haladt; utközben még egyszer kivette a levelet zsebéből átfutotta s folytatá útját egyik utcán be, másikon ki, míg végre czélhoz ért; — egy barátságos kinézésű földszinti házacskánál az ajtó előtt megállott. — Kivette óráját, megtekinté s minthogy már nem volt igen kora reggel, elhatározta, hogy belép a házba. Be is nyitott s miután útjában semmi akadály-

lyal nem találkozott bement az udvarra, onnan egy fatornáczon végig, míg ajtóra talált. Az ajtón nem is kopogott, hanem tartózkodás nélkül lépett egy üres előszobába, onnan egy pár pillanatnyi habozás után jobbra fordult, benyitott, belépett és szemközt találta magát Pepi unokahűgával.

Pepi kisasszony nem azért, mert reggeli pongyolában találták, hanem azért, mert épen azt látta maga előtt, kitől — nem ugyan örökre, de huzamos időre — búcsút vett; elsikoltotta magát, azután kérdő, bámuló tekintettel nézett Boldizsár urra, és várta, hogy megszólaljon.

— Jó reggelt, kedves Pepi húgom; nemde váratlan vendég vagyok?

— Nagyon váratlan.

— De nem haragszol azért, hogy fölkerestelek?

— Nem; nem haragszom.

Pepi kisasszonynak most jutott eszébe, hogy távozásának minő indokát tudatta Boldizsár úrral s ennek következtében legmesterkéletlenebb szeméremmel sütötte le szemeit.

— Nehány perczig szeretnék veled nyugodtan beszélgetni; igen fontos közlendőim vannak — szólt Boldizsár úr.

Pepi helyet foglalt egy pamlagon s Boldizsár mellé ült. Kevés szünet után megszólalt Boldizsár.

— Nem tetszik-e különösnek előttem, hogy tartózkodási helyedre oly hirtelen és oly biztosan reá akadtam?

— De, csodálkozom rajta s nem tudom megfajteni, miként jutottál e titok nyomára.

— Lásd, e titok olyan, melyet férfi egyedül csak én tudok.

Pepi kisasszony rendkívül zavarban volt, kételkedett abban, hogy vajjon csakugyan Pénzesi Boldizsárral beszélget-e.

— Azt kell gyanitanom, hogy egész titkomnak nyomára jöttél — szólt Pepi kisasszony.

— Magam is ugy hiszem.

— De miként lehetett ez?

— Te magad irtad meg nekem.

Pepi kisasszony fölemelte fejét s megütődve nézett a Boldizsár úr mosolygó arcára.

— Én irtam meg? — kérdé.

— Igen, igen; a levél itt van a zsebemben. Azt irtad benne, hogy ideiglenesen átköltöztél egy barátnédhoz, özvegy Medgyesinéhez — ki, szerencsémre, ugylát-szik, hogy jelenleg nincs itthon; irtad, hogy ha csakugyan komoly szándékom van, hát akkor látogassalak meg.

Pepi kisasszony zavara tetőponton volt. Nem jött ajkaira egyetlen szó, csak hallgatott egy ideig, azután egyszer megeredtek könyei s maga sem tudta miért, csak úgy patakzottak szemeiből.

Most már Pénzesi Boldizsáron volt a megzavarodás sora. Megfogta Pepi kisasszony kezét s elkezdett beszélni összevissza minden badarságot, melyben eleinte vigasztalás, engesztelés, bocsánatkérés volt, később aztán átesapott a saját ügyebajaira s még házasságról is tett említést. A mint aztán zavarából lassan-lassan kivergődött, egész higgadtan fölfejtette a dolog állását.

— A mint láthatod, édes Pepi — folytatá Boldizsár úr — a véletlen összehozott bennünket; én nem is csak véletlennek, hanem szerencsés véletlennek tartom ezt. Nekünk nem szabad elszakadnunk egymástól, s hogy ez így legyen, csupán határozatodtól függ. Elváltunk egymástól, mint rokonok; csatlakozunk ismét egymáshoz, mint férj és nő.

Azt hiszem, hogy öreg szerelmesek'ilyen érzelgéseiben nem sok megható van, azért a kibékülés — jobban mondva a kölcsönös vallomások — leírásával nem untatom az olvasót.

Pénzesi Boldizsár ismét nős ember lett, hanem azért a „Zöld csillag“ kis szobácskájához és annak törzsvendégeihez sem maradt egészen hűtelen s a mint később egészen boldognak érezte magát, háladatosságból a „Holdvilágot“ folyton két példányban járatta egész addig, míg a szerény lapocská megbukott.

— a.

Beöthy Ákos az intézet hanyatló állapotát jelzi — a fegyelem megszűntét és így a szellemi és művészi vezetés képtelenségét — utal arra, hogy a subventio igen csekély és hogy ő Felsége magán pénztárából az építkezésre felajánlott összegből, elhalasztván az építést, folyó-sittassék nagyobb subventió; kéri a belügyminisztert egy tehetséges aesthetikai műveltségű egyént állítani intendánsul a színház élére teljhatalommal. — Jókai Mór a színház bajait feloldhatlan szerződések terhes voltának tulajdonítja, a drámát az operától külön választatni kívánja és ellenkezőleg, az intendáns kinevezését elhalasztandónak véli, kérvén a minisztert, hogy tartsa fenn a superrevíziónak rigorozus jogát saját magának. Degré Alajos különválás által sikert remél elérhetni, mert a dráma megszerzi magának a költségeket, hanem főlemészti azokat az opera; főlemészti oly énekesek és énekesnők szerződöttései, kik, midőn még jó hangjuk van, azt mondják: „a művészetnek nincs hazája;“ de, midőn hangjukat elvesztették, hazajőnek és itten felcsapnak 18000 forintos hazafiaknak. Ő constatálja a sok visszaéléseket és hibáztatja, hogy az illetők még nincsenek bünvádi vizsgálat alá vonva. Szigoru ellenőrzést kíván.

Tisza Kálmán belügyminiszter nem érzi még magát azon helyzetben, hogy tüzetesen hozzá szólhasson a dologhoz — az elkülönítést maga is óhajtja; az építést, miután az ország újabb megterhelhetése nélkül biztosítottak látja, nem kívánja elődázni; a subventió főlemelésére nem lát okot, mert ha ez nem is nagy a magyar budgetben, de ő Felsége által az általunk elég hálásan nem fogadható érdekelttségénél fogva ez intézetünk iránt 180—200 ezer forintot is meghalad. Ilyen subventió mellett, ha nem tud egy intézet megélni, az a kezelésben fekvő hibák miatt történik.

A színháznak 1874,5-ik évi költségvetése 510 ezer forintot tesz, ebből 402 frt esik a személyzet fizetésére, mely mégis idegen énekesnőkre — két hónapra — 7000 frtot költ, az egész budgetnek 80% fizetésükre esik; díszítésre, ruházatra, világításra, fűtésre sat. 20% esik. Ilyen kezelés mellett subventió akár mennyi sárba dobott pénz. Kötelességének tartja erőlyesen és lehető gyorsan intézkedni. A szerződéseket nem ismeri és nem mondhatja, hogy minden szerződés változhatatlan, de meg fogja vizsgálni azokat. Azonban, most arra kéri a házat, hogy más alkalomra halasszák a bővebb értesülést, mert ez a budget tételével szoros kapcsolatban nincs; igéri, hogy más alkalmmal azon jogosultságnak, hogy a nemzet ezen intézetének sorsa a nemzet képviselői előtt ismeretes legyen, részletesebb előterjesztéssel fog megfelelni.

A nemzeti színház tőkéinek kamataiból 27,300 frtot irányoztatott elő és Tisza kérésére a bérház kérdésének megvitatása pár napra elhalasztatott. (A bérház az új operaház megépítéséig lesz kifogadva).

Azután megszavaztatott az elemi csapások által sújtottak részére 10000 frt.

A hivatalos lap fenntartási költségére megszavaztatott 17,500 frt, mely derült jelenetre adott alkalmat.

Miután Tisza elvül jelenté, hogy a hivatalos lap ne közöljen egyebet, mint törvényeket, hivatalos rendeleteket, hivatalos és más nemű hirdetéseket. — Orbán Balázs kifejezést adott azon hitének, hogy a hivatalos lap legalább 500,000 frtot jövedelmez; mire Tisza kénytelen volt kijelenteni, hogy azon esetre, ha Orbán Balázs úr biztosítja, hogy a „Budapesti Közlöny“ 500,000 frtot fog jövedelmezni, azt hiszi az Atheneum felére kiegyezkedik, tele az Atheneumnak jutván, 250,000 frt az államnak marad.

Megszavaztatott azután a pesti önkéntes tűzoltóegyletnek segélyezésére 5000 forint, a budapesti állampépületek tűzvédi felügyelőjének 2400 frt, a budapesti fővárosi rendőrség átalányára 450,000 forint, előre nem látható költségekre 10,000 frt, nyugdíjakra 648,665 frt, rendkívüli szükségletre 9414 frt, az egészségügyi tanácsiroda szükségleteire 1800 forint. Egész összeg 8,322,708 forint; 16,430,91 frttal kevesebb, mint a multkori előirányzat.

Következett az igazságügyminiszterium költségvetésének tárgyalása.

Központi igazgatásra, az átruházási jog megadása mellett, megszavaztatott 227,330 frt.

Márczius 16. és 17-dik napjain folytatott az igazságügyminiszter költségvetése, miközben beadattak az indemaity törvények ápril hóra leendő kiterjesztéséről és az általános posta-egylet által alkotott nemzetközi postaszerveződésről szóló törvényjavaslatok. A semmitőszék szükséglete 146,295 frt. A királyi főügyészségekre 57,430 frt, a fedezet 3000 frttal vétetett föl, a királyi törvényszékek és járásbíróságok szükségletére 6,089,270 forint; egyúttal útasítja a ház az igazságügyminisztert,

terjesszen elő törvényjavaslatot az 1871. XXXII. tezik 8. §-ának olyan módosításáról, hogy ugy a királyi táblánál, mint a kir. törvényszékeknél, járásbíróságoknál és ügyészségeknél a fokozatos fizetési rendszer alkalmaztatván, a bírák és ügyészek egy bizonyos száma — a szerzett jogoknak épségben hagyása mellett — jövőre a mostanival mérsékeltebb fizetésben részesüljön. Az igazságügyminiszter igéri, hogy a törvényszékek számának leszállításáról szóló törvényjavaslatot mielőbb beterjeszti. A fedezet 14,170 frt vétetett fel. A királyi ügyészségek szükségletére megszavaztatott 2,331,110 forint: a rabok élelmezési ügyében, a házi kezelés által a kir. ügyész felügyelete alatt az eddigi tapasztalás szerint bátorító lévén, igen valószínű, hogy a rendszer tovább fog fejleszteni és akkor lehetséges lesz általános intézkedéseket tenni. A fedezet 140,000 frttal vétetett föl. A ház útasítja a minisztert 1-ször arra, hogy terjesszen elő törvényjavaslatot a rabtartási és bünvádi eljárási költségeknek közigazgatási úton behajtásáról; 2-szor arra, hogy a háznak 1873. évi 2311. szám alatt kelt határozata folytán haladék nélkül rendelje el, miszerint a rabok ott, a hol és a mennyire a körülmények engedik, benn, vagy künn, kellő felügyelet alatt és bizonyos díjért a községnek, vagy egyeseknek dolgozassanak. A munkácsi fegyintézetre megszavaztatott 98,775 frt, a váczira 114,350 frt, a lipótvárra 128,340 frt, az illovaira 117,600 forint, a szamosújvárra 110,250 frt, a maria nostraira 37,600 ft, az állami fogházra Vácson 6720 frt, vegyes kiadásokra 5000 frt, központi telekkönyvre 8000 frt, nyugdíjakra 505 frt, a magyarországi telekkönyvi kirendeltségek szükségletére a bizottság által ajánlott 40,000 frtot az erdélyi részek telekkönyvi igazgatósága s kirendeltségi szükségletére 170,000 frtot. A törvények szerkesztésére 10,000 frtot, börtönhelyiségek javítására 60,000 frtot.

Következik a kereskedelmi miniszter költségvetésének tárgyalása. Simonyi Lajos báró keresk. miniszter elfogadja a pénzügyi bizottság törléseit s azon kívül a maga részéről a postánál 82,000 frtot, a statisztikai congressus tételénél 28,000 frtnyi újabb törlést javasol, a fedezetnél pedig 4000 frt emelést ajánl.

E közben Tisza Kálmán bemutatja a választási törvény 12. és 108. §§-ai pótlásáról szóló törvényjavaslatot, mely szerint megelőző évi adóhátraleknek április 15-éig történendő befizetése igazolandó, hogy mindazok, kik ez okból kimaradtak, április 16-áig reklamálhatnak és a választási lajstromba felveendők. Ezután benyújt Tisza Kálmán egy törvényjavaslatot a nemzeti színház bérházának kiépítéséről.

A kereskedelmi miniszterium költségvetéséből megszavaztattak központi igazgatásra 150,382 frt; ipari, kereskedelmi és külkereskedelmi célokra 30,000 frt. A gazdaság különböző ágainak emelésére 50,000 forint. A magyaróvári gazdasági tanintézetre 60,000 frt. A keszthelyi gazdasági tanintézetre 34,000 forint. A debreczeni intézetre 18,000 forint, a debreczeni földmives iskolára 5634 frt, a kolozsmonostori intézetre 42,000 forint, a kassai intézetre 16,000 frt, a hradeki földmives iskolára 7,200 frt, az ér-diószegi vinczellér-képezdésre 7800 frt, a tarczali borászati tanintézetre 10,000 frt. Az állami lötenyész-intézetekre 2,087,610 frt, a vesztegintézetekre 53,700 frt, a keleti marhavész és egyéb járványos betegségek elfojtására 39,000 frt, fedezet 4000 frt, a budapesti állatgyógyintézetre 37,000 frt, fedezet 12,500 frt, bányakapitányságokra 58,000 frt, földtani intézetre 28 ezer 300 frt, statisztikai hivatalra 40,000 frt. A postára 4,965,000 frt, fedezet 5,323,5000 frt, tengeri hajózásra és révügyre 146,909 frt, a budapesti zálogház szükségletére 195,000 frt, fedezet gyanánt ugyanannyi; továbbá a mértékhitelítés szükségletére 12,245 forint, a bányailletek címén fedezet gyanánt 70,000 forint, alapok, alapítványok és különféle bevételek címén 29,260 frt, a nyugdíjakra 159,091 frt, rendkívüli szükségletre 80,000 frt.

Jogi szemle.

Alkalmazhat-e a bíró oly bizonyítékot, melylyel a felek nem éltek.

E kérdésre mindaddig, míg a jelenlegi írásbeli eljárás fenntartatik, feltétlen nem-mel felelünk.

Az írásbeli eljárás szempontja ugyanis a formalismusban fekszik.

Előírja ez a felek képviseltetésének, a keresetlevél szerkesztésének és tárgyalásának formáit; előírja a bizonyítékok alkalmazásának módját; és a felsőbíróságok jogkörét is arra szorítja: panasz folytán megvizsgálni azt,

vajjon az első bíróság a perben felhozott előadások és bizonyítékok alapján helyesen határozott-e?

Ha pl. alperes az ellenbeszédben valamely keresetlevélbeli előadást nem tagadja, az beismertnek veendő és a netáni későbbi tagadás többé figyelembe nem vehetetik.

Ép oly kevésbé vehető figyelembe az ellenfél által tagadott oly állítás, melyet az ez iránti bizonyítékkal tartozó fél mivel sem bizonyított be; a félnek ezen mulasztása a bíró által nem pótolhatván.

Vagy, ha valamely fél előadását tanukkal kívánja bebizonyítani, a bíró e helyett nem alkalmazhat esküt, bírói, vagy szakértői szemlét; a fél, nem pedig a bíró tartozván a szükséges bizonyítékot előllítani, melyet a bíró csak elfogadhat, vagy visszautasíthat, de hivatalból mással nem helyettesítheti.

És a tanukihallgatásnál is a bíró nem önálló tényező, hanem csak eszköz, gép; mert a tanunak szóló kérdéseket nem a bíró, hanem a fél teszi fel, sokszor a czélt meg-hiusító hiányossággal, melyet pedig a bíró helyreigazítani hivatva nincs.

Ha a félnek egy tanuja van, kinek vallomása fél bizonyítékot képez ugyan, de melynek kiegészítésére a fél póthitét nem ajánl, — szerintem ezen póthit megítélhetésének nincs helye: mert ez is a fél kívánsága nélkül, hivatalból alkalmazott bizonyíték volna. A fél legjobban tudja, mire ajánlhat esküt, mire nem. Ha ez iránt nem nyilatkozik, helytelennek, eszélytelennek tartom az esküt mégis reá erőszakolni, és őt az eskütelével súlyos következményeinek kikerülése végett tán hamis eskü letételére is unszolni.

A felső bíróságoknál pedig hiába hoz fel a fél oly bizonyítékokat, melyeket az első bíróság előtt nem használt. Ezeket az ellenfél nem látta, irántok nyilatkozni alkalmam nem volt, tehát a bírói határozat alapjául sem vétethetnek.

Épen ezen merev formalismus, mely pedig az írásbeli eljárástól elválhatlan, képezi ezen eljárás legsötétebb árnyoldalát.

De ettől csak úgy szabadulhatunk meg, ha magát az írásbeli eljárást, mint elavult, a mai korhoz nem illő intézményt a lomtárba vetjük, és helyette a nyilvános, közvetlen szóbeli eljárást behozzuk.

Ennek palladiuma alatt fog csak a bíró magasztos hivatásának méltóan megfelelni.

Ekkor nem lesz többé eszköz, nem lesz többé a felek járatlanságának avagy roszhiszeműségének néma és tehetetlen szemlélője, hanem lesz önálló, erőlyes és így az igazság kiderítésére alkalmas tényező.

Szükség esetében a felek személyes megjelenését kívánhatja; korlátlanul tehet hozzájuk kérdéseket, míg a tényállás kiderítve nincs; megkérdézheti az illető féltől azt is, vajjon a szolgáltatott fél bizonyíték kiegészítésére szükségelt póthitét kész-e letenni; a szóbeli végtárgyalás befejezéseig a felek által felhozott előadásokat és bizonyítékokat, mint kellő időben felhozottakat elfogadhatja; a felső bíró pedig az alsó bíró előtt nem érvényesített ténykörülményeket és bizonyítékokat is tartozik figyelembe venni, és az igazságot a felek meghallgatása és a használt bizonyítékok felvétele mellett kideríteni.

Ezen rendszer mellett, ily alakban — igen is — lesz helye a bíró hivatalos közreműködésének is; és hogy az az igazságszolgáltatásra csak üdvös és áldozathozó hatással lehet, ez iránt azon államoknak, melyekben ezen rendszer már évek hosszú során át alkalmaztatik, a mi-enknél hasonlíthatatlanul kedvezőbb jogszolgáltatási viszonyai teljes garantiát nyújtanak.

A fentebbiekhez hasonló okokból nem lehet a felső bírósági felülvizsgálat tárgya az alsó bírósági határozat azon irányban, melyben azt magok a felek meg nem támadták.

Ez általános elvül el van ugyan ismervé, s ez a felsőbíróági határozatokban azon szokásos megjegyzésben, hogy az alsó bírósági határozat nem neheztelt részében érintetlenül hagyatik, határozott kifejezést is nyer: mégis nem ritkán történik, hogy ezen nem neheztelés dacára az alsó bírósági határozat, ha törvénybe ütközőnek találtatik, feloldatik, vagy megszüntettetik.

Különösen a csődeljárásra vonatkozólag sokan azon nézetben vannak, hogy a csődper törvényszerű legomholyítása felett a bíróságok hivatalból öröködni tartozván, e szerint a felsőbíró is a szerinte törvénybe ütköző alsó bírósági határozatokat még a felek által meg nem támadott irányban is hivatva van felülvizsgálni.

Igy hivatalos, a felek által nem kérelmezett felülvizsgálatot csak egy esetben tartok helyén levőnek.

Ezen eset pedig az, midőn a felek a törvény megsértéséről tudomást nem nyertek, s így az ellen fel sem szólalhattak.

Ha például a tanács törvényszerűen alakítva nem volt, vagy ha a határozat nem a többség szerint mondott ki: ily esetben a határozat, habár a felek felebbézésileg csak annak megmúztatását kérték volna is, hivatalból megsemmisítendő és az alsó bíróság a hiba kiigazítására és új határozat hozatalára utasítandó.

De hol a felek a törvénysértésről tudomást nyertek és az ellen fel nem szólván, a határozatban ez irányban megnyugodtak; ott a felső bíró az ügynek — tekintet nélkül ennek minőségére — ez irányban felülvizsgálatára szerintem hivatva nem lehet.

A felső bíró rendeltetéséhez képest csak panasz folytán, és csak a panaszos pontokra nézve van hivatva a felelőtt határozni: vajjon az alsó bíró helyesen határozott-e?

A mint nem szólhat oly ügyhöz, mely — mivel a felek perorvoslással nem éltek — hozzá fel nem terjesztett: ép úgy nem értheti a különben megtámadott alsóbírói határozatot azon irányban, melyben a felek perorvoslással nem éltek. Ez irányban az ügy fel nem terjesztettnek tekintendő.

A perorvoslatok nevei a törvényben elősorolva. A felek a törvény határai közt szabadon élhetnek velők. Ha ezt nem teszik. Határozott akaratjuk ellenére egy perorvoslatot rájuk erőszakolni, az alsó bírói határozatot oly alapon megsemmisíteni, mely ellen senki fel nem szólalt, melyben a felek határozottan megnyugodtak: helytelen, jogtalan gyámkodásnak tartom, mely a jogszolgáltatás primitív állapotjának tán megfelelt, de egy modern, szabad jogállam törvénykezésébe legkevésbé sem illik.

K ü l f ö l d.

A király ő Felsége dalmátiai útjára vonatkozólag, újabb hírek szerint Pienal véronai kormányzó Cormousban, Humbert herceg Udineban és Viktor Emmanuel olasz király Mestrebén fogja ő Felségét üdvözölni. Sápicha Leo herceg súlyosan beteg. Az orosz csár május közepén némethoni fürdőbe

szándékozik menni, mely alkalommal a berlini udvart is meglátogatja.

A három császár találkozásának híre még nem bizonyos, de ez még nem zárja ki azt, hogy csár az osztrák-magyar uralkodóval ne találkozzék.

Münsterből írják, hogy a „Merkur“ szerkesztője: Wendt, a pápai enczyklika közhirritétele miatt egy évi fogságra ítéltetett.

Don Alfonsó Bécsbe megérkezett s a nyugati vasúti állomásnál a modenai herceg által fogadtatott. Kisérétében egy karlista tábornok volt, ki segédtsízi szerepet visz. Don Alfonsó főudvarmestere kíséretében az udvarba hajtatott király ő Felsége által fogadtatott. Később több főhercegnél látogatást tett. Bécsben, illetőleg Frohndorffon mulatási ideje bizonytalan. Innen Alfonsó Grazba megy anyjának meglátogatása végett, ki a gráci Karmelita zárdában szigorú visszavonultságban él. Grácban Don Carlosnak egy villája van, melyet Don Alfonsó fog elfoglalni. Kiadatása iránt Bécsbe megkeresvény még nem érkezett.

Hirrovat.

— Király ő Felsége dalmáciai útazása jövő hó elsőjén veszi kezdetét, ekkor indul Bécsből Triesztbe, hogy részt vegyen az ottani Miksa-szobor leleplezési ünnepélyében. Ő Felsége dalmáciai útja majdnem egy hónapot fog igénybe venni.

— Gróf Haller Ferencz utódjaul udvari körökben gr. Festetic Györgyöt emlegetik. A magyar testőrség főkapitányi állása egyike a legdiszesebbeknek, melyhez törvény szerint csak az juthat, ki egyszersmind a főrendiház tagja is; ilyent pedig a jelenlegi magyar tábornokok közül alig találhatni.

— Az erdélyi jobb- és baloldal fuziója folyó hó 22-én történt meg Kolozsvárrt. Az igen népes gyűlést gr. Mikó Imre nyitotta meg, mire b. Kemény Gábor, az új államtitkár, szólott éljenzések közt a fuzióról. A két párt küldöttjei által készült határozati javaslat egyhangu

elfogadása után, a központi párt comité a következő tagokból alakult: elnök: Lészai Ferencz, alelnök: Sáni László, jegyző: Gyarmathy Miklós, Hegedüs István. Választmány: 1. Kemény János, 2. Horvát Gyula, 3. Soth Pál, 4. Tisza László, 5. Vass Ádám, 6. Bereczki Sándor, 7. Külle József, 8. Puskás Ferencz, 9. Kendeff Samu, 10. I. id. Teleky D., 11. id. Bethlen I., 12. Zeyk József, 13. Gyárfás D., 14. Apáthy Péter, 15. Dézi Sándor, 16. közép. Teleky Domokos, 17. ifj. Bánffy Béla, 18. Huszár Sándor. A tagok megválasztása után elnök egy nagy hatású zárbeszédben egyetértésre szólította fel a pártokat, az ég áldását kérte a megkötött frigre, elítelve gyújtó szavakban e frigynek legfőbb faktorát a királyt.

— **Necrolog.** Már özvegy Páll Károlyné: Görög Anna, a maga és leánya: Mária, férje: Zarándi Knöpfler Vilmos s gyermekeik: Mari és Elek nevűekben fájdalomdult kebelrel tudatja a hű férj, szerető apa, ipa és nagyatyja: Felső boldogasszony-falvi Páll Károly-nak élete 69-ik, boldog házasságuk 43-ik évében, folyó hó 20-án esti 10¹/₂ órakor történt gyászos kimúltát. Az övéi boldogságáért mélyen érző szív megszünt verni; s a kitartó, munkás, szilárd jellemű férfi, a legönfeláldozóbb szeretet és ápolás mellett is megtört a hosszas szenvedések alatt. Hült tetemei folyó hó 23-án d. e. 10 órakor a nagy-szt.-király-utczai 18-ik számú háznál tartandó ima után fognak a csitt-szentiványi családi sírkertbe kikisérteni. Bába a forrón szeretettnek poraira!

— **Necrolog.** Boér Teréz özv. Jancsó Tamásné, közeli és távolabbi rokonai nevében mély fájdalommal tudatja szeretett férje: nyujtói Jancsó Tamás-nak folyó hó 21-én élete 46 ik évében hosszas és kínos betegség után történt gyászos elhunytát. Az előzékeny jó férj és tiszta jellemű emberbarát földi maradványai folyó hó 23-án délután 4 órakor helyeztetnek, saját kívánsága szerint, a n.-szebeni ev. reformátusok sírkertjébe örök nyugalomra. Legyen könnyű a föld porai felett!

Felölös szerkesztő:

KUTI ALBERT.

H i r d e t m é n y e k.

Sz. 1210 — 1875.

Hirdetmény.

Közhirrét tétetik, hogy Maros-Vásárhelyt a gróf Toldalagi-féle telken levő 3 szobából álló koresma helyiség járulkaival együtt folyó évi ápril 24-től 1876. ápril 24-ig a tanácsház irodahelyiségében folyó évi ápril 1-én d. e. 10 órakor tartandó nyilvános árverésen haszonbérbe adatik.

Felkiáltási ár 400 frt, melynek 10 % bánatpénzül lesz leteendő.

Írásbeli ajánlatok is elfogadtatnak az árverés megkezdéséig.

A feltételek a tanács iroda helyiségében bárki által megtekinthetők.

Maros-Vásárhelyt, 1875. március hó 13-án.

A városi Tanács.

(97)

(1—1)

(98)

A volt **BORSODI-féle** díszáru-kereskedésben (1—16)

Maros-Vásárhelyt még mind foly a

VÉGELADÁS

mely csak egy pár hétig fog tartani,

a t. cz. közönség tehát jól cselekedend, ha sietni fog szükségleteit idejekorán fedezni, mert később nem lesz alkalma oly valódi czikkeket, oly minőségben és oly jutányosan, mint itt, bevásárolhatni.

Különösen vidéki kiskereskedők figyelmébe ajánljuk e ritka alkalmat előnyös bevásárlásra.

(95)

Lisztraktár.

(3-10)

Alólirt ajánlja az „Arany kigyhóhoz“ címzett kereskedésében, újonnan berendezett Sigmond Elek-féle kolozsvári gőzmalmi

lisztraktárát

pontos mérés és kiszolgálás mellett.

E liszteket semmi más fajta lisztek sem jószág-, sem olcsóságban felül nem mulnak és teljesen feleslegessé teszik a költséges és fáradságos őrlítést.

Ajánl továbbá páczolt füstölt sonkát, húst, kolbászt, szalonnát, tiszta zsirt stb. tisztelettel

Erdély Lajos.

Gyakornoknak egy egészséges, jó erkölcsű és jó eszű ifju felvétetik.

Sz. 284.—1875. polg.

Árverezési hirdetmény.

A d.-szt.-mártoni kir. járásbíróság által ezennel közhirrét tétetik: hogy a V.-Gálfalván f. 1875. évi január hó 27-én elhalt N. Földvári Ferencz hagyatékához tartozó felkelhető javak közül:

- a) a házi-butorok;
- b) gazdasági eszközök, szerelvények u. m. béres szekerek, ekék, boronák, hordók stb.
- c) ló-szekerek, kocsik;
- d) ágy- és asztalnéműek, közárverezés után el fognak adatni; mi végre határnapul

ezennel a f. 1875. évi április hava 22-ik napja d. e. 9 órára a helyszínére V.-Gálfalvára kitűzetvén; erről az árverezni kívánók azon kijelentés mellett értesítettnek, hogy a készpénz fizetés mellett eladás fog szabállyal szolgálni, és hogy ettől eltérés csak az örökösök, illetőleg gyámokuknak beleegyezésével történhetik.

A királyi járásbíróságtól Dicső-Szt.-Mártonban, 1875. márcz. 10-én.

(96)

(2—3)

Vita Sándor,
kir. jbiró.